

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.478.2

Весперіс С.З.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки і управління
Конотопського інституту Сумського державного університету

Щербина О.В.

старший викладач кафедри економіки і управління
Конотопського інституту
Сумського державного університету

Циганенко О.В.

кандидат економічних наук,
викладач кафедри економіки і управління
Конотопського інституту
Сумського державного університету

КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ) ДОПОМІЖНИХ ВИРОБНИЦТВ

Піднімається проблема особливостей калькулювання собівартості допоміжних виробництв. Визначено сутність допоміжних виробництв та наведено їх класифікацію. Узагальнено основні елементи калькуляційних робіт з урахуванням специфіки та призначення допоміжних виробництв. Розглянуто методи розподілу непрямих витрат обслуговуючих виробництв.

Ключові слова: собівартість, калькулювання собівартості, допоміжні виробництва, калькуляційна одиниця, метод калькулювання, об'єкт калькуляції.

Поднимается проблема особенностей калькулирования себестоимости вспомогательных производств. Определена сущность вспомогательных производств и приведена их классификация. Обобщены основные элементы калькуляционных работ с учетом специфики вспомогательных производств. Рассмотрены методы распределения косвенных расходов обслуживающих производств.

Ключевые слова: себестоимость, калькулирование себестоимости, вспомогательные производства, калькуляционные единицы, метод калькулирования, объект калькуляции.

The issue of calculating the cost of auxiliary productions was brought up. The essence of auxiliary productions was determined and their classification was given. The main elements of calculation work with allowance for the features and the appointment of auxiliary productions was generalized. The separate methods of allocation of charges of attendant productions were considered.

Keywords: prime cost, costing calculation, auxiliary production, costing unit, method of calculation, object of calculation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Організаційно-виробнича структура сучасного промислового підприємства є досить складною та передбачає розгалужену систему взаємозв'язків, що впливає на побудову обліку витрат. Як правило, крім цехів основного

виробництва, присутні окремі допоміжні й обслуговуючі підрозділи. Для досягнення максимальної точності та оптимального інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень бухгалтерський та управлінський облік витрат (зокрема, калькулювання собівартості) здійснюється як у розрізі окремих структурних

підрозділів, так і по підприємству в цілому. Організація калькуляційної роботи потребує чітко визначення сутності допоміжних виробництв, принципів групування їх за окремими класифікаційними ознаками та систематизування калькуляційних процедур згідно з особливостями та призначенням допоміжних виробництв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблема калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) допоміжних виробництв переважно розглядається у складі обліку витрат і калькулювання собівартості продукції основного виробництва. І це знайшло відображення у працях Ф.Ф. Бутинця, В.В. Сопка, О.В. Бойка, М.Д. Врублевського, К.М. Тростянської, М.С. Пушкаря, І.В. Флорової, Ю.А. Демидової тощо. Суто проблемами обліку витрат і калькулювання собівартості послуг допоміжних виробництв займалася незначна кількість науковців, серед яких – Є.П. Козлова, Т.Н. Бабченко, О.Н. Галаніна, С.Р. Богомолець, І.І. Бабич, А.А. Дацюк, О.І. Костюкова, А.Ю. Латишева.

Ми з повагою визнаємо значний внесок згаданих авторів у дослідження проблем організації облікової роботи у допоміжних виробництвах, проте вважаємо, що процес калькулювання собівартості в розрізі окремих елементів і калькуляційних процедур потребує систематизації.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою дослідження є систематизація основних елементів калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) допоміжних виробництв з урахуванням їхніх техніко-організаційних особливостей та призначення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Термін «калькулювання», або «калькуляція», собівартості продукції, як правило, вживається тоді, коли йдеться про управління витратами, облік витрат підприємства, ціноутворення й управлінський облік. Проте саме трактування економічного змісту понять «калькулювання» та «калькуляція» в наукових працях різняться. Так, Р.Р. Дутчак трактує калькулювання як «сукупність прийомів аналітичного обліку витрат та розрахунково-вартісний процес визначення собівартості продукту» [1, с. 70]. М.С. Пушкар вважає, що калькуляцію слід розглядати як самостійну науку (галузь знань) «про методи та способи обчислення собівартості на основі даних бух-

галтерського обліку», оскільки калькуляція має чітко визначений об'єкт (власне собівартість) і метод дослідження [2, с. 118]. М.Д. Врублевський відносить калькулювання до елементу обліку витрат [3].

Цікавою є спроба С.І. Бегун та Н.В. Ковтун узагальнити термін «калькулювання собівартості» як «комплексну систему науково обґрунтованих розрахунків виробничих витрат, пов'язаних із виготовленням продукції (усієї чи окремих її видів), виконанням робіт або наданням послуг» [4, с. 82].

Допоміжні підприємства під час визначення собівартості продукції частіше згадуються у процесі розподілу непрямих витрат для визначення собівартості продукції (робіт, послуг) основного виробництва або коли йдеться про центри відповідальності.

В.В. Сопко та О.В. Бойко допоміжними називають виробництва, які призначені для обслуговування основного виробництва і підприємства у цілому та забезпечують умови, необхідні для їхньої нормальної роботи [5, с. 384].

Є.П. Козлова, Т.Н. Бабченко, О.Н. Галаніна характеризують допоміжні виробництва як такі, що не пов'язані безпосередньо з виробництвом основної продукції, а обслуговують його своєю продукцією, роботами та послугами [6, с. 340].

С.Р. Богомолець наголошує, що допоміжні виробництва – це відокремлені підрозділи, продукція яких призначена передусім не для продажу, а для подальшого використання у виробництві основної продукції [7].

Отже, допоміжні виробництва – це частина виробничого процесу у вигляді внутрішнього структурного підрозділу для обслуговування інших виробництв. Головне призначення – підтримка безперебійної роботи основного виробництва з мінімумом витрат на його функціонування. Тобто підприємству вигідніше самому мати такі додаткові служби і господарства, ніж користуватися послугами сторонніх організацій.

Основні характеристики допоміжного виробництва: а) не приймають безпосередньої участі у виготовленні основної продукції; б) виготовляють напівфабрикати, інструменти для передачі в основні цехи; в) виконують роботи чи надають послуги іншим підрозділам, при цьому обсяг цих робіт (послуг) є суттєвим, тому такі підрозділи можна розглядати як окремі структурні одиниці; г) послуги або ресурси в інші підрозділи вони передають за фактичною собівартістю або трансфертною ціною; д) надлишки продук-

ції або частина робіт чи послуг допоміжних підрозділів можуть бути продані іншим організаціям за реалізаційними цінами.

Структура допоміжних виробництв залежить саме від потреб основного виробництва підприємства, і першочерговою умовою віднесення окремих виробництв до складу допоміжних є виконання завдань щодо обслуговування основного виробництва [8; 9].

Найбільш повну класифікацію допоміжних виробництв за різними ознаками представлено у праці О.І. Костюкової та А.Ю. Латишевої [10]. Узагальнену класифікацію допоміжних виробництв представлена на рис. 1.

Потреба самостійного калькулювання собівартості допоміжних підприємств виникає лише за умови, що ці підрозділи виконують значний обсяг робіт (послуг). Якщо ж обсяги незначні та носять разовий характер, у структурі підприємства не створюють допоміжних цехів, а вартість ремонтних, транспортних, будівельних, заготівельних та інших послуг включається до складу загальновиробничих витрат основного виробництва.

Для процесу калькуляції собівартості продукції (робіт, послуг) особливо важливим є поділ допоміжних цехів на такі типи:

- прості виробництва (парокотельня, компресорна, енергоцех) – технологічний цикл триває один період і випускається однорідна продукція; фактичну собівартість визначають шляхом ділення сукупних витрат на загальний обсяг виробленої продукції або виконаних робіт;
- складні виробництва (ремонтне, транспортне, інструментальне, деревообробне господарство) – виготовляється багато видів продукції (послуг), а виробничий процес – це послідовність кількох різноманітних технологічних операцій; калькуляційною одиницею виступає як одиниця готової продукції, так і окреме замовлення.

До початку облікової роботи підприємство має:

1) чітко визначити перелік допоміжних структурних підрозділів (виробництв, цехів), в яких облік витрат і калькуляція собівартості будуть здійснюватися окремо від виробництва основної продукції;

2) визначити і закріпити в положенні про калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг), що є додатком до облікової політики підприємства, статті обліку витрат, калькуляційні статті, об'єкти калькулювання, калькуляційні одиниці і методи визначення собівартості продукції (робіт, послуг) для кожного допоміжного виробництва;

3) визначити склад і порядок розподілу загальновиробничих витрат допоміжних виробництв, у тому числі й базу розподілу (для складних виробництв);

4) затвердити порядок включення витрат допоміжних цехів до собівартості продукції основного виробництва, а також у склад витрат інших структурних підрозділів [11].

Якщо продукція чи послуги допоміжного виробництва використовуються для власних потреб цього підрозділу, то калькулювання їхньої собівартості не здійснюється. Такі витрати відображаються у складі загальновиробничих витрат допоміжного підрозділу.

Основні елементи процесу калькуляції окремих допоміжних виробництв узагальнено в табл. 1.

У багатьох допоміжних цехах основний метод калькулювання поєднується з нормативним. На нашу думку, нормативний метод особливо корисний для управління витратами з позиції його оперативності та контролю шляхом порівняння фактичних даних із нормативними. Ефективність цього методу перевищує інші, оскільки може використовуватися безпосередньо в момент здійснення витрат. Інші методи переважно фіксують минулі події й факти, тобто вплинути на величину і структуру витрат неможливо.

Збільшення розміру витрат таких підрозділів можливе як за рахунок збільшення обсягів продукції (робіт, послуг), так і за рахунок збільшення собівартості одиниці, тобто збільшення власних цехових витрат. Слід визначити, наскільки об'єктивні причини зростання цехових витрат і наскільки таке зростання забезпечене бюджетом (кошторисом) [12, с. 165].

Розподіл загальновиробничих витрат допоміжних виробництв проходить у кілька етапів: 1) вибирається об'єкт калькуляції для віднесення витрат; 2) визначаються і накопичуються витрати, що підлягають розподілу; 3) вибирається база розподілу; 4) проводиться безпосередній розподіл витрат шляхом здійснення математичних розрахунків; 5) операція розподілу загальновиробничих витрат відображається на рахунках бухгалтерського обліку.

За базу розподілу береться показник, що найкраще характеризує специфіку окремого підрозділу. Цю базу не можна часто міняти, тому що вона лежить в основі облікової політики.

Можливі варіанти бази розподілу:

- для трудомістких виробництв: час (людина-години) роботи основних працівників або їх зарплата;

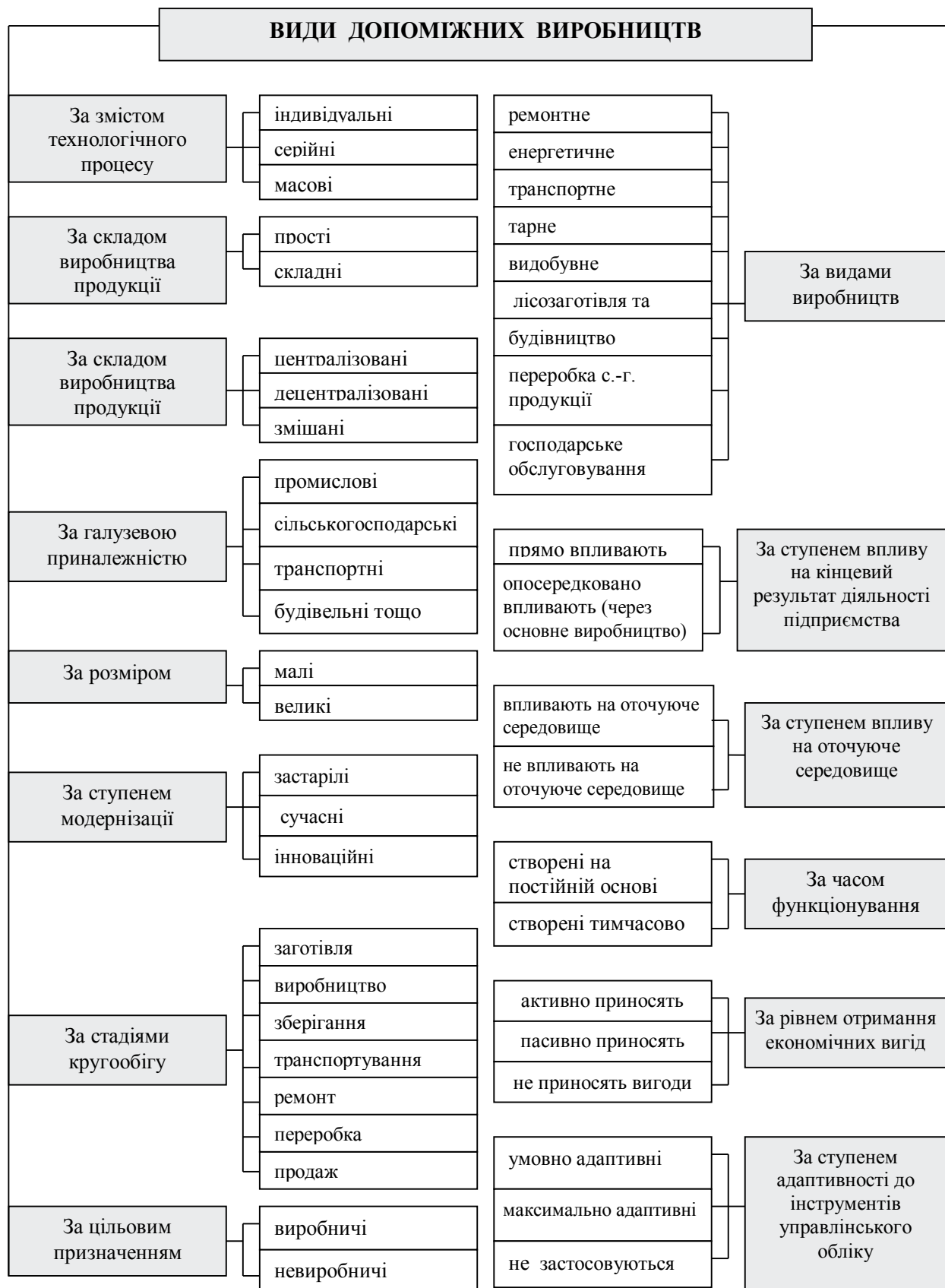

Рис. 1. Класифікація допоміжних виробництв

Джерело: побудовано авторами на основі [10, с. 24–25]

**Основні елементи калькулювання собівартості продукції
(робіт, послуг) окремих видів допоміжних виробництв**

Диференціація обліку	Метод калькулювання	Об'єкт калькулювання	Калькуляційна одиниця	Примітки	
1	2	3	4	5	
Енергетичне господарство					
За видами господарств (дільниць): – електропідстанція; – парокотельня; – газове господарство; – холодильні установки; – водогосподарство тощо	Котловий	Електроенергія	1000 кВт · год	Незавершене виробництво відсутнє.	
		Пара	1 т нормальної пари		
		Тепло	1 Мкал тепла	Калькулюються лише ті енергоносії, що були відпущені іншим структурним підрозділам (без внутрішнього споживання та втрат у мережі)	
		Стиснуте повітря	1000 нормальних куб. м		
		Генераторний газ	1000 куб. м сухого газу стандартної калорійності		Вартість енергії, придбаної на стороні, або сумується із власно виготовленою (включається до собівартості енергоцеху), або обліковується безпосередньо у кінцевих споживачів (не включається до собівартості енергоцеху).
		Кисень	1000 куб. м газоподібного кисню		
		Вода	1000 куб. м		
Карбід	1 тонна стандартного карбіду	Обсяги спожитої енергії визначаються або за лічильниками, або на підставі технічного розрахунку [11]			
Ремонтне господарство					
За видами (напрямами) виробничої діяльності: – виробництво запчастин; – будівельні роботи; – ремонт обладнання; – дрібний поточний ремонт	Позамовний	Виробництво запасної частини чи однорідної групи Капітальний ремонт одного агрегату чи одного інвентарного об'єкту Поточний ремонт одного агрегату чи одного інвентарного об'єкту Ремонт груп однотипного обладнання	1 штука (замовлення)	Є незавершене виробництво. Об'єкт обліку витрат співпадає з об'єктом калькулювання. Витрати на ремонт інвентарного об'єкта слід зменшити на вартість знятих вузлів (деталей)	
Транспортний підрозділ					
Використання вантажного автотранспорту	Простий Позамовний	Перевезення вантажів	1 або 10 тонно-кілометрів	Витрати на утримання вантажного автотранспорту, залізничного транспорту калькулюють загальною сумою незалежно від кількості, видів, вантажопідйомності та характеристики кузова машин, вагонів. Спочатку розраховується собівартість 1 машино-дня роботи вантажного автотранспорту, якщо ним виконувалися роботи на засадах погодинної оплати (всі витрати діляться на кількість машино-днів, відпрацьованих на всіх видах робіт). Решта витрат становитиме собівартість робіт із перевезення вантажів, для визначення якої витрати на ці роботи ділять на обсяг робіт у тонно-кілометрах (калькуляційною одиницею роботи є 10 тонно-кілометрів) [14; 15]. До витрат включають витрати обов'язкових технічних оглядів	
Використання залізничного транспорту			1 тонна вантажу		
Використання спеціальних машин (крани, навантажувачі)		Робота спеціальної машини	1 машино-година		
Використання пасажирського автотранспорту		Перевезення людей	1 машино-година (1 машино-день)		
Вагова	Простий	Зважування вантажів та автотранспорту	1 зважування		

1	2	3	4	5
Виробнича лабораторія				
За напрямками діяльності: – проведення лабораторних аналізів; – видача свідоцтв	Простий	Визначення вологості сировини	1 послуга	Незавершене виробництво практично відсутнє (за винятком складних та довготривалих аналізів. Витрати на проведення лабораторних аналізів – це витрати підрозділу
		Визначення засміченості сировини		
		Визначення якості сировини та продукції тощо		
		Оформлення свідоцтв з якості	1 проба з 1 партії	
Інструментальний цех				
За видами інструментів: – звичайний інструмент і обладнання; – спеціальний інструмент і обладнання; – ремонт і відновлення інструментів.	Нормативний або позаамовний з елементами нормативного	Одиниця звичайного інструменту (мало номенклатурне)	1 виріб або однорідна група	Є незавершене виробництво. Інструменти виготовляють невеликими партіями, виробництво яких протягом року може повторюватися [11]. Вартість інструменту може включати витрати на розроблення технологічної документації
		Одиниця звичайного інструменту (багато номенклатурне)	1 замовлення	
	Позамовний	Виготовлення спеціального інструменту	1 умовний виріб (типовий з однорідної групи)	

Джерело: складено авторами

- для енергоємних виробництв: час (машино-години) роботи виробничого обладнання;
- для матеріаломістких виробництв: вартість використаної сировини і матеріалів;
- універсальні бази: обсяг (у натуральних одиницях або у вартісних) виробництва або сума прямих витрат.

Допускається розподіл також із використанням умовних коефіцієнтів (кошторисних ставок), але як виняток.

Н.П. Скригун та Л.Г. Цимбалюк зробили спробу визначити оптимальну базу розподілу через застосування методу кореляційно-регресивного аналізу. Вчені пропонують використовувати саме прямі витрати як базу, оскільки вони мають максимальний коефіцієнт кореляції та найбільшу частку (близько 85%) у структурі виробничої собівартості [13].

Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості [14] та Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [15] містять рекомендовані бази розподілу, однак остаточне рішення приймається підприємством самостійно залежно від облікових та управлінських потреб.

Щодо включення витрат допоміжних господарств у собівартість продукції основного виробництва, то воно здійснюється пропорційно обсягу наданих ними послуг. Це досить склад-

ний процес, який може стати предметом подальших досліджень.

Вибір методу віднесення витрат допоміжних підрозділів на собівартість основної продукції визначається в рамках управлінського обліку. Головна умова – логічне обґрунтування всіх розрахунків і документальне закріплення в обліковій політиці і в положенні про калькуляції.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) допоміжних виробництв – це окремий напрям роботи, який, на нашу думку, слід доручати команді фахівців підприємства. У цю команду слід включати не лише економістів (традиційно обчислення собівартості – це їхній обов'язок), а й фахівців з управлінського обліку. Це доречно, оскільки проведене нами дослідження довело, що: 1) потреба самостійного калькулювання собівартості допоміжних підприємств виникає лише за умови, що ці підрозділи виконують значний обсяг робіт (послуг); 2) допоміжні виробництва надають широкий асортимент послуг, тому під час калькулювання використовуються різні методи, специфічні калькуляційні одиниці та розрахункові процедури; 3) у багатьох допоміжних цехах основний метод калькулювання поєднується з нормативним; 4) процес калькулювання не закінчується визначенням собівартості одиниці продукції

(робіт, послуг), оскільки фактичні витрати допоміжних цехів слід розподілити між іншими структурними підрозділами і включити до собівартості основного виробництва.

Ураховуючи трудомісткість цього процесу, а також потребу не просто рахувати витрати, а й управляти ними, цілком доречною є пропозиція організувати тісну співпрацю облікових та аналітичних працівників.

Бібліографічний список:

1. Дутчак Р.Р. Удосконалення калькулювання собівартості продукції в управлінському обліку витрат. Наука й економіка. 2012. Вип. 2(26). С. 69–73.
2. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): монографія. Тернопіль, 1999. 422 с.
3. Врублевский Н.Д. Управленческий учет издержек производства и себестоимости продукции в отраслях экономики: учеб. пособ. Москва, 2004. 376 с.
4. Бегун С.І., Ковтун Н.В. Калькулювання собівартості продукції: порівняльний аналіз підходів до визначення економічного змісту. Молодий вчений. 2014. Вип. 6(09). С. 79–83.
5. Бухгалтерський фінансовий та внутрішньогосподарський облік в галузях системи переробної промисловості АПК (на основі національних стандартів) / за ред. проф., д-ра екон. наук В.В. Сопка та О.В. Бойка. Київ, 2001. 468 с.
6. Козлова Е.П., Бабченко Т.Н., Галаніна Е.Н. Бухгалтерський учет в организациях. Москва, 2000. 720 с.
7. Бухгалтерский учет / Г.И. Алексеева, С.Р. Богомолец, И.В. Сафонова и др.; под ред. С.Р. Богомолец. Москва, 2013. 720 с.
8. Дацюк А.А. Поняття витрат допоміжних підприємств на сільськогосподарських підприємствах. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». 2009. Вип. 6(1). С. 141–144. URL: nbuv.gov.ua/UJRN/есnof_2009_6(1)_17 (дата звернення: 28.12.2018).
9. Бабич І.І., Дацюк А.А. Облік і контроль витрат допоміжних виробництв в сільськогосподарських підприємствах: монографія. Луцьк, 2012. 332 с.
10. Костюкова Е.И., Латышева А.Ю. Совершенствование классификации вспомогательного производства экономического субъекта. Международный бухгалтерский учет. 2016. № 5(395). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovershenstvovanie-klassifikatsii-vspomogatelnogo-proizvodstva-ekonomicheskogo-subekta> (дата звернення: 30.12.2018).
11. Вороная Н., Чернишова Н., Свириденко А. Об'єкти обліку витрат та об'єкти калькулюван-

ня. Податки і бухгалтерський облік. 2016. № 32. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32> (дата звернення: 28.12.2018).

12. Прусов С.Г., Сафронов Д.С. Анализ эффективности работы вспомогательных подразделений организации: методика и апробация. Вестник Витебского государственного технологического университета. 2016. № 2(31). С. 163–174.
13. Скригун Н.П., Цимбалюк Л.Г. Удосконалення методики калькулювання собівартості продукції на підприємствах хлібопекарської галузі. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2009. № 4(8). С. 62–69.
14. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості: Наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 № 373. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07?lang=ru> (дата звернення: 29.12.2018).
15. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2001 № 132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01> (дата звернення: 29.12.2018).

References:

1. Dutchak, R.R. (2012), "Improvement of calculation of production cost in management cost accounting", *Nauka y ekonomika*, Vol. 2(26), pp. 69-73.
2. Pushkar, M.S. (1999), *Tendentsii ta zakonomirnosti rozvytku bukhgalterskoho obliku v Ukraini (teoretyko-metodolohichni aspekty)* [Trends and regularities of accounting development in Ukraine (theoretical and methodological aspects)]: monograph., *Ekonomichna dumka*, Ternopil, Ukraine.
3. Vrublevskiy, N.D. (2004), *Upravlencheskyi uchet yzderzhkek proyzvodstva y sebestoymosty produktsyy v otrasliakh ekonomyky* [Management accounting of costs and product cost in the branches of the economy], *Bukh.uchet*, Moscow, Russia.
4. Behun, S.I. and Kovtun, N.V. (2014), "Calculation of the produkt cost: a comparative analysis of approaches to the determining the economic content", *Molodyi vchenyi*, vol. 6 (09), pp. 79-83.
5. Sopko, V.V., Boiko, O.V. et al. (2001), *Bukhhalterskyi finansovyi ta vnutrishnohospodarskyi oblik v haluziakh systemy pererobnoi promyslovosti APK (na osnovi natsionalnykh standartiv)* [Financial accounting and managerial accounting in the branches of the processing industry of the agroindustrial complex (based on national standards)], *Feniks*, Kyiv, Ukraine.
6. Kozlova, E.P., Babchenko, T.N., Halanina, E.N. (2000), *Bukhhalterskyi uchet v orhanyzatsyiakh* [Accounting in organizations], *Fynansy y statystyka*, Moscow, Russia.

7. Bohomolets, S.R., Alekseeva, H.I., Safonova, I.V. (2013), *Bukhholderskiy uchet [Accounting]*, MFPU Synerhiya, Moscow, Russia.
8. Datsiuk, A.A. (2009), "The concept of costs of auxiliary enterprises at agricultural enterprises", *Ekonomichni nauky. Seriya : Oblik i finansy*, vol. 6(1), pp.141-144, available at: [https://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2009_6\(1\)_17](https://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2009_6(1)_17) (Accessed 28 December 2018).
9. Babych, I.I. and Datsiuk, A.A. (2012), *Oblik i kontrol vytrat dopomizhnykh vyrobnytstv v silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Cost accounting and control of auxiliary production in agricultural enterprises]: monograph.*, LNTU, Lutsk, Ukraine.
10. Kostyukova, E.I. and Latysheva, A. Yu. (2016), "Improving the classification of auxiliary production of the economic entity", *International Accounting*, no. 5(395), available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovershenstvovanie-klassifikatsii-vspomogatel'nogo-proizvodstva-ekonomicheskogo-subekta> (Accessed 30 December 2018).
11. Voronaya, N., Chernyshova, N., Svirydenko, A. (2016), "Objects of cost accounting and objects of calculation", *Podatky i bukholderskiy oblik*, no.32, [Online], available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32> (Accessed 28 December 2018).
12. Prusov, S.G. and Safronov, D.S. (2016), "Efficiency analysis of the auxiliary departments of an organization: methods and practical approval", *Vestnyk vytebskogo gosudarstvennogo tekhnologicheskogo unyversyteta*, no.2(31), pp. 163-174.
13. Skryhun, N.P. and Tymbaliuk, L.H. (2009), "Improvement of the calculation methodology the product cost at the bakery industry enterprises", *Vestnyk vytebskogo gosudarstvennogo tekhnologicheskogo unyversyteta*, no. 4(8), pp.62-69.
14. Ministry of Industrial Policy of Ukraine (2007), "The Methodical recommendations on the formation of the product (works, services) cost in industry", available at: <https://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07?lang=ru> (Accessed 28 December 2018).
15. Ministry of Agrarian Policy of Ukraine (2001), "Methodical recommendations on planning, accounting and calculation of the product cost (works, services) of agricultural enterprises", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01> (Accessed 28 December 2018).

Vesperis S.Z.

Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Economics and Management,
Konotop Institute of Sumy State University

Shcherbyna O.V.

Senior Instructor at Department of Economics and Management,
Konotop Institute of Sumy State University

Tsyhanenko O.V.

Candidate of Economic Sciences,
Lecturer at Department of Economics and Management,
Konotop Institute of Sumy State University

CALCULATION OF THE PRODUCT (WORKS, SERVICES) COST OF AUXILIARY PRODUCTIONS

The purpose of the article is the systematization of the main elements of the calculation of the cost of production (works, services) of auxiliary productions, taking into account their technical and organizational features and purpose.

Methodology. During the research, the methods of generalization (classification of types of auxiliary productions), analysis and synthesis (research of the essence and sequence of calculation works), abstract-logical (theoretical generalizations and formulation of conclusions), monographic (research of the category "auxiliary production," "cost" and "calculation of cost") are used. The information base of the study consisted of legislative acts, scientific works of domestic and foreign scientists, Internet resources.

Results. Auxiliary productions are a part of the production process in the form of an internal structural subdivision for the maintenance of other productions. The main purpose is to support the uninterrupted operation of the main production with minimum costs for its operation.

The need to independently calculate the cost of auxiliary plants arises only if these units perform a significant amount of work (services). If the production or services of auxiliary production are used for the own needs of this unit, then the calculation of their cost is not carried out. Such costs are reflected in the total production costs of the subsidiary unit.

Auxiliary productions provide a wide range of services, so different methods, specific costing units, and calculation procedures are used during the calculation. In many auxiliary workshops, the basic method of calculation is combined with the normative one. The calculation process does not end with the definition of the unit cost of production (works, services) since the actual costs of auxiliary workshops need to be distributed among other structural units and included in the cost of the main production.

Practical implications. The results of this study can be used in the management accounting of industrial and agricultural enterprises, which in their structure have auxiliary productions.